

RECENZJE

Edith Stein Jahrbuch 2018, herausgegeben im Auftrag des Teresianischen Karmel in Deutschland und Österreich (Unbeschuhte Karmeliten) unter ständiger Mitarbeit der Edith Stein Gesellschaft in Deutschland und Österreich, Echter Verlag, Würzburg, s. 288.

W roku 2018 przypada – na co zwraca uwagę w *Słowie wstępnym* Ulrich Dobhan OCD, redagujący od wielu lat *Rocznik* – wiele wydarzeń rocznicowych, które wpłynęły w sposób znaczący na kształt życia Edyty Stein – św. Teresy Benedykty od Krzyża, jak i recepcję jej życia i twórczości. I tak 100 lat temu, w Wielkim Tygodniu 1918 r. Stein, jako asystentka Husserla odwiedziła Annę Reinach, żonę „nauczyciela” pierwszych fenomenologów – tak Adolf Reinach był nazywany przez studentów w Getyndze, który zginął na froncie I wojny światowej – i podczas tego spotkania po raz pierwszy w swoim życiu doświadczyła „siły tajemnicy krzyża”. Było to dla niej przeżycie wstrząsające podstawami dotychczasowego życia. W tym też roku uczestniczyła w tzw. „spacerze filozoficzno-religijnym” z Ed. Husserlem i M. Heideggerem, po którym zaczęła pisać do R. Ingardena o „pozytywnym chrześcijaństwie”. Można powiedzieć, że została zapoczątkowana długa droga do chrztu, który miał miejsce w kościele św. Marcina w Bergzabern w roku 1922 – czyli przed 95-ciu laty. 9. sierpnia 1942 roku, czyli 75 lat temu, Stein została zamordowana w niemieckim obozie koncentracyjnym Auschwitz-Birkenau; 20 lat temu została ogłoszona świętą.

Rocznik jak zwykle jest podzielony na części tematyczne, opublikowane w nich prace przedstawiają niezwykle zainteresowanie postacią Patronki Europy i bogactwo tematyczne dotyczące jej twórczości. Dlatego niżej ukazę jedynie strukturę *Rocznika* i przybliżę treść tylko jednego artykułu w danym dziale.

1. Aktualności

B. Beckmann-Zölller, *Znaczenie życia i dzieła Edyty Stein dla współczesności. 20-ta rocznica ogłoszenia Ed. Stein świętą 1998-2018*; U.T. Buske, *Jeden chrzest. Perspektywy ekumeniczne z okazji 95-tej rocznicy chrztu Ed. Stein. Luter i wspólnoty ewangelickie – linie rozwoju*; M. Deselaers, *Prośmy Ed. Stein o pomoc*; N. Grochowina, *Impulsy Ed. Stein dla ewangelickiej wspólnoty Braterstwo Chrystusa Selbitz*; C. Haderlein, *Podróż po śladach Ed. Stein*; D. Oberreiter, *Znaczenie empatii strukturalnej dla zrozumienia i terapii zaburzeń granic Ja. Implikacje psycho-terapeutyczne bazujące na pracach Ed. Stein, M. Heideggera, Ed. Husserla i S. Kierkegarda*.

Beckmann-Zölller, przygotowała do druku 7 tomów w krytycznym wydaniu Dzieł Wszystkich Edyty Stein (ESGA), zwraca uwagę na wstępie swego artykułu, że zainteresowanie tak życiem jak i twórczością Edyty Stein – św. Teresy Benedykty od Krzyża jest z każdym rokiem coraz większe. Nie ogranicza się ono już tradycyjnie tylko w Europie do: Polski, Niemiec, Austrii, czy Hiszpanii, daje znać o sobie publikacjami na: Ukrainie, Słowacji, Czechach, Norwegii, Finlandii, Irlandii, Francji, jak i na kontynencie Ameryki Północnej, w: USA, Meksyk; Ameryki Południowej, w: Brazylia, Chile i Azji, w: Japonia, Chiny. Beckmann-Zölller stawia dwa pytania: jakie aspekty życia osoby zamordowanej w 20. wieku mogą fascynować ludzi w 21. wieku? Jakie problemy w twórczości filozoficzno-teologicznej Stein w obszarze filozofii człowieka, filozofii bytu i filozofii społecznej mogą i powinny mieć znaczenie dla myśli współczesnej? W konkluzji autorka stwierdza: ludzie nauki winni czerpać z potencjału zawartego w twórczości Stein, a ludzie zainteresowani duchowością, poszukiwaniem prawdy własnego istnienia winni na nowo odkryć jej zmagania o prawdę. W czasach nihilistycznej postnowoczesności, relatywizmu, zagubienia istnienia obiektywnej prawdy i własnej tożsamości można u Stein odkryć autentycznie chrześcijańskie myśli i postawy życiowe, jedność teorii (nauki) z praktyką (życiem).

2. Biografia,

K. Haase (†), *Przemówienie z okazji poświęcenia tablicy dedykowanej Edycie Stein z kościoła św. Ludgera w Monastyrze 22 listopada 1959 roku*; H. Müller-Bausmann, *Pragnienie śmierci serca: listy do Romana Ingardena*; B. Beckmann-Zöller, *Ed. Stein w Würzburgu*,

Haase, kolega Stein zatrudniony od roku 1928 w Niemieckim Instytucie Pedagogiki Naukowej, w latach 1947-1955, 1958-1959 był jego naukowym dyrektorem, wygłosił poruszające przemówienie z okazji poświęcenia tablicy pamiątkowej w obecności przyjaciół, kolegów, studentek i studentów z czasów, w których Stein wykładała w Instytucie oraz licznie zgromadzonych wiernych. Kończy je stwierdzeniem, że w Stein „widzimy człowieka przed nami, który wobec niszczących zjawisk i ruchów naszych czasów ukazuje swoim życiem i śmiercią przekonujący obraz przeciwny; początkowo człowieka oddalonego od Boga, lecz w pewnej chwili coraz bardziej zmierzającego do Niego; człowieka unikającego rozproszenia a szukającego skupienia; człowieka który nie ulega powabom życia Ja na powierzchni duszy, lecz dążącego do zgłębienia najbardziej wewnętrznej świętości, aby być u siebie i u Boga, człowieka szukającego szczęścia nie w rozkoszy, lecz w ofierze.”

3. Filozofia,

M. Bogaczyk-Vormayer, *Posthumanizm w świetle antropologii Ed. Stein*; A. Jani, *Analizy istoty Ed. Stein. Przybliżenie problemu ontologii formalnej*; A. Lévy, *Czy filozofia chrześcijańska może być filozofią żydowską? Próba zbliżenia się do pytania Ed. Stein o sens bycia*; E. Ruonakoski, *Przedmiot i granice wczucia w filozofii Ed. Stein*.

Bogaczyk-Vormayer, profesor na Uniwersytecie w Poznaniu, jej artykuł – bazujący na wykładzie wygłoszonym w Wiedniu 20.12.2017 roku, podczas zebrania generalnego Austriackiego Towarzystwa im. Edyty Stein – konfrontuje naukę o człowieku Stein, którym się zajmowała we wszystkich okresach twórczości:

fenomenologicznym, tomistycznym i mistycznym, z aktualnymi problemami antropologii filozoficznej i to w ramach tzw. transhumanizmu, czy posthumanizmu. Przeprowadzone analizy i opisy składają się z czterech części: 1/ Definicja: posthumanizm jako kontynuacja antropologii filozoficznej, 2/ rozwój człowieka według Edyty Stein, 3/ „Bezдушny schemat rezygnacji o zasięgu światowym” oraz „człowiek ćwiczący”, 4/ Zakończenie: Ja i Ty, w którym przywołany jest wiersz St. Barańczaka *Widokówka z tego świata*.

4. Duchowość,

M. Wulf, *„Ja patrzę na Niego i On patrzy na mnie. Miłość w relacji do Boga i człowieka*; **K. Seifert**, *Kazanie z okazji nabożeństwa ku czci Ed. Stein 22. Października 2017; Koncert tematyczny we Freiburgu*.

Wulf, profesora, wyklada teologię moralną i etykę chrześcijańską na Katolickim Wydziale Uniwersytetu Tilburg w Utrechcie, twierdzi, że na analizy filozoficzne miłości przeprowadzone przez Stein trzeba popatrzeć w kontekście jej dyskusji z myślą Ed. Husserla i – szczególnie – M. Schelera. Można wskazać, że miłość dla Stein jest: zasadą bycia, zasadą poznania i zasadą relacji. Filozoficzne analizy ukazują to w kontekście ziemskiej rzeczywistości, analizy teologiczne weryfikują je w relacji do Boga, w której miłość osiąga swą pełnię. W kontekście teologicznym należy mówić o miłości jako: religijnej zasadzie bycia, religijnej zasadzie poznania i religijnej zasadzie relacji. Staje się oczywistym, że te trzy podstawowe, filozoficzne i teologiczne zasady miłości wzajemnie się uzupełniają i korygują, dlatego analizowanie fenomenu miłości winno prowadzić do wypracowania etyki miłości.

1. Bibliografia Ed. Stein – rok 2017, obejmuje książki i artykuły jedynie z obszaru języka niemieckiego.
2. Komunikaty, przywołują wydarzenia związane z osobą i twórczością Stein w roku 2017
3. Recenzje,

Należy tutaj zwrócić uwagę na polski akcent w postaci książki: A. Kozłowiecki SJ, *Not und Bedrängnis. Als Jesuit in Auschwitz und Dachau. Lagertagebuch*. Mit einem Geleitwort von Reinhard Kardinal Marx. Herausgegeben und mit einer Einführung versehen von Manfred Deselaers und Bernhard Sill. Übersetzung aus dem Polnischen von Herbert Ulrich, Regensburg 2016, oraz na ogromną pomoc naukową dla badaczy i wszystkich zainteresowanych osobą i twórczością Stein w postaci leksykonu: M. Knaup, H. Seubert, *Edith Stein – Lexikon*. Unter Mitarbeit von H.-B. Gerl-Falkovitz, M. Hähnel und R. Raschke, Freiburg i. Br. 2017

Dane o autorach *Edith Stein Jahrbuch 2018* winny znaleźć się w każdej większej bibliotece. Dla naukowców, jak i zwykłych ludzi zainteresowanych życiem i twórczością Współpatronki Europy – znających dobrze język niemiecki – będzie źródłem nowych, interesujących wiadomości i być może inspiracją dla dalszych osobistych badań.

Ks. Jerzy Machnac